
INICIACIÓ A LA RECERCA

1r semestre 1996-1997

Professors: J.Argelaguet (grup 01), M.Zaldívar (grup 02),
J.Sanchez (grup 03), M.J.Aguar (grup 51) i E.Malo
Mora (grup 52)

L'assignatura té un caràcter marcadament pràctic i instrumental, de familiarització amb els problemes i tècniques bàsiques del treball intel·lectual aplicat a les ciències socials, en particular a les àrees de coneixement que seran més habituals al llarg de l'estada a la Facultat. En aquest sentit, resulta imprescindible conèixer diversos centres i institucions situades fora del campus. També vol servir, alhora, d'assignatura introductòria a l'aprenentatge de les tècniques de recerca o investigació.

Els objectius perseguits són:

- a) conèixer les principals fonts d'informació i documentació que s'han d'emprar al llarg dels estudis i posterior pràctica professional;
- b) familiaritzar-se amb les rutines bàsiques i hàbits preparatoris per a la recerca en ciències socials, tot incloent l'aprenentatge del que significa investigar en les diferents tradicions científiques i principals perspectives d'investigació existents en les ciències socials;
- c) adquirir les habilitats instrumentals que permetin aprendre a: 1. trobar, recollir i organitzar el material rellevant per a una recerca; 2. sistematitzar i triar el material trobat, tot construint l'objecte d'anàlisi, establint variables i hipòtesis, així com esbrinant els problemes de medició que podrien presentar-se; 3. organitzar i presentar el material, així com les dades resultants de forma adient, tant pel que fa al text com a les eventuals taules i gràfiques que l'acompanyin. Això inclou, òbviament, una familiarització amb les possibilitats que per al processament de texts i el tractament de taules i gràfiques ofereix la informàtica, temes a què es dedicaran nombroses pràctiques (Aula d'Informàtica);
- d) aprendre un estil de treball rigorós, capaç de combinar l'ús de criteris comuns amb la creativitat personal.

PROGRAMA

[Per a alguns temes es donaran esquemes detallats per ajudar a seguir les classes. La enumeració dels diversos apartats i temes del programa no pressuposa que tots ells rebin el mateix tractament, ni en quantitat d'hores de classe ni en profunditat]

BLOC I. INTRODUCCIÓ. LA RECERCA EN CIÈNCIES SOCIALS

1. Què és i per a què serveix la recerca en ciències socials. Coneixement ordinari coneixement científic. Diversos models de recerca.
2. La pertinença de la informació. Informació general, especialitzada i científica. Problemes de tria i d'adequació del material.
3. Els diversos enfocaments de recerca existents en ciències socials. Tipologia en funció de: els protagonistes, el mètode, les tècniques. Explicació i comprensió. Què defineix la perspectiva científica.

BLOC II. LES FASES DE LA INVESTIGACIÓ

4. El procediment bàsic de la recerca. Visió general de les diverses etapes.
5. Què es vol saber. La formulació del problema i de les primeres preguntes.
6. Què se sap sobre el tema. Recerca d'informació teòrica i aplicada. Mètodes i tècniques d'exploració, de recollida i d'ordenació.
7. El procés d'elaboració i transformació. La construcció de l'objecte.
8. Operacionalització dels conceptes, elaboració de variables...Medició
9. L'elaboració de les hipòtesis i preguntes inicials.
 - Què és una hipòtesi
 - els problemes d'operacionalització. Hipòtesis, variables i valors atribuïbles a les variables
 - Tipus de variables.
10. Interpretació i validació.

Nota: en aquest apartat caldrà realitzar un treball pràctic, la nota del qual serà vàlida per a la qualificació final

BLOC III. LA INFORMACIO PER A LES CIENCIES SOCIALS

11. Introducció a les fonts documentals: aspectes generals

- Informació i documentació. El concepte de document i de documentació. Tipus de document i de suport documental
- Localització i accés a la informació: tipus de centres i serveis de documentació (biblioteques, hemeroteques, arxius, cartoteques...). Mecanismes de classificació.
- La informació bibliogràfica. Fonts primàries i secundàries.
- Les fonts més usuals en ciències socials des de la perspectiva dels estudis de la Facultat. L'ús específic de certes fonts: obres de referència general, censos i padrons, material estadístic, registres de fets (Keesing's...), recopil·lacions jurídiques (Aranzadi), cartografia...

12. Una aplicació pràctica: com recuperar informació

- Com treballa el/la documentalista. Introducció a l'anàlisi documental.
- La perspectiva de l'usuari/l'investigador): la recuperació de la informació (recerques bibliogràfiques, difusió selectiva de la informació, consultes...). Descripció dels principals centres de documentació fàcilment accessibles.
- Documentació i noves tecnologies

Nota: caldrà realitzar un treball pràctic, la nota del qual serà vàlida per a la qualificació final

BLOC IV. TRACTAMENT, ELABORACIO DE LA INFORMACIO I ANALISI TEXTUAL

13. L'organització del material documental i de les primeres dades.

- De la recerca del material a la lectura, la presa de notes i la redacció. Esquema general del procés. Pensar es fer recerca.
- Referències bibliogràfiques inicials. Notes, fitxes de lectura i cronologies.

14. Analitzar i comentar texts: exemples de diferents tipus.

15. L'anàlisi de contingut: exemples

Nota: caldrà realitzar un treball pràctic...

BLOC V. TRACTAMENT NUMERIC I GRAFIC DE LA INFORMACIO

16. Què ens diu un número. L'obtenció de dades

- què és mesurar i per a què serveix en ciències socials
- nivells de medició
- com obtenir, recopilar i interpretar dades numèriques. Tipus de dades
- la construcció d'un indicador

17. Com es fa i com s'interpreta una taula de dades.

- Tipologia
- l'ús de fraccions i percentatges
- convencions bàsiques per a la confecció de taules

18. Com es fa i com s'interpreta un gràfic

- Possibilitats i tipologia dels gràfics. L'elecció de l'objectiu
- convencions bàsiques per a la confecció de gràfics.
- exemples d'interpretació

Nota: caldrà realitzar un treball pràctic...

BLOC VI. REDACCIO FINAL I PRESENTACIO D'UN TREBALL DE RECERCA

19. El tractament i presentació del material

- Les diverses modalitats i les seves convencions: resums, ressenyes, recensions, abstracts, articles....
- La redacció i presentació d'un treball. Les diverses fases. Allò què és imprescindible. Les qüestions formals.
- Alguns exemples: a) llibres d'estil; b) citacions; c) notes a peu de plana; d) referències bibliogràfiques; e) sumaris i tipus d'index...
- L'ús de taules i gràfiques dins el text: requisits mínims (font, elaboració, títol...)

Nota: caldrà presentar un treball, que recollirà en bona part els treballs pràctics anteriors.

BLOC VII. LA VALIDACIO

20. Què és validar i com es pot fer

NOTA: Al llarg del curs, s'aprendran a l'aula d'informàtica els rudiments d'un programa de processador de textos i de l'ús d'una fulla de càlcul.

SISTEMA D'AVAUACIO

El caràcter eminentment pràctic de l'assignatura condiona el mecanisme d'avaluació. Hom no preveu exàmens, sinó la realització de diversos treballs (de fet, diversos lliuraments d'un treball

únic, final, podríem dir) tots ells relacionats amb una llista de temes que es facilitarà a classe. Aquests treballs parcials estan pensats per tal de passar per bona part de les etapes de confecció d'un treball de recerca: tria i justificació d' un tema; recerca bibliogràfica i documental; elaboració de fitxes, abstracts ...; elaboració de taules i gràfics; presentació final.

BIBLIOGRAFIA COMENTADA

No hi ha cap llibre específic, cap "manual" bàsic. En diversos moments del curs pot ser útil consultar, entre d'altres, els llibres següents:

- AMAT, N., *Documentación científica y nuevas tecnologías de la información*, Madrid, Pirámide, 1988 (2ª ed.). Un llibre adreçat als estudiants de biblioteconomia i documentació, però que vol ajudar-nos a entendre, com usuaris, com "pensa" un documentalista. Sovint és massa especialitzat si només en interessa com simples usuaris.

- ANDER-EGG, E., *Técnicas de investigación social*, México/Buenos Aires, El Ateneo, 1987 (21ª ed.). Un llibre de fàcil lectura. Hom pot dir que sovint diu massa obviesats o que simplifica massa... És cert, però resulta molt útil per aprendre coses que de tant òbvies sovint no s'expliquen i no se saben.

- ECO, U., *Cómo se hace una tesis*, Barcelona, Gedisa, 1982. Un llibre clàssic, divertit i utilíssim, que serveix per a molt més que per a fer una tesi doctoral. És el que més s'acosta a un llibre de consulta per sovintejar.

- MANHEIM J.B/RICH, R.C., *Análisis político empírico. Métodos de investigación en ciencia política*, Madrid, Alianza, 1986. Un excel.lent llibre per introduir-se a les tècniques d'investigació politològiques, tot i que moltes de les coses que diu són perfectament vàlides per a altres disciplines socials. El llibre, a més, s'emprarà com a manual en cursos posteriors.

- PEREZ ALVAREZ OSSORIO, J.R., *Introducción a la información y documentación científica*, Madrid, Alhambra, 1988. Es tracta d'un llibre més breu que el de N. Amat, però pel que serveix el mateix comentari.

Es donarà bibliografia complementària i s'utilitzaran diversos dossiers de fotocòpies.